

MÜNEVVER AYAŞLI

Pertev
Bey'in
torunları

- ROMAN -

MÜNEVVER AYAŞLI

Hicri 1322 - Miladi 1906 senesinde Selânik'te doğdum. Fakat, umumî mânâda anlaşıldığı gibi "Selânikli" değilim, Türküm. Babam askerdî. Devletimizin hudutları içinde olan Selânik'te vazifeli olarak bulunduğu bir sırada dünyaya gelmişim. Bütün Rumeli'yi çok sevdiğim gibi, Selânik'i de çok severim. Fertler ve milletler için hicret mukadderdir. Bizim tarihimiz, yani İslâm tarihi hicridir, yani büyük ve mukaddes bir hicretle başlar. Binaenaleyh, biz Müslümanlar için hicret etmenin, muhacir olmanın, ayrıca ulvi bir kıymeti vardır.

Biz de anavatan Anadolu'ya hicret ettik. İzdivacım dolayısıyla candan ve gönülden Ayaşlı oldum. Bunu ilâhî bir lütuf olarak kabul ederim. Zira bütün Piran'a çok bağlı olduğum gibi Hacı Bayram-ı Veli'ye (k.s.) ve onun ikinci halifesi olan Ayaşî Bünyamin-i Veli'ye (k.s.) çok bağlıyım.

Hayatta yapayalnız kaldıktan sonra, 1947 senesinde yine yazıya ve gazeteciliğe başladım. Bir gün, hayat mücadelede, kalemimin bana yardımcı olacağını hiç düşünmemiştim. Halbuki kalemin ne kadar mübarek ve mukaddes olduğunu bize Kur'an-ı Kerim emreder.

Ömrü kültür hayatımıza hizmetle geçen Münevver Ayaşlı, 20 Ağustos 1999 Cuma günü Rahmet-i Rahman'a irtihal etmiştir.

Eserleri:

Dersaadet

İşittiklerim, Gördüklerim, Bildiklerim

Pertev Bey'in Üç Kızı

Pertev Bey'in İki Kızı

Pertev Bey'in Torunları

Rumeli ve Muhteşem İstanbul

Haminné'nin Suret Aynası

Geniş Ufuklar ve Yabancı İklimlere Doğru

Teşrinisani ve Ötesi

Pertev Bey'in torunlarının hayat hikâyeleri, şüphesiz kızlarının, bilhassa büyük kızı Selmin'in hayatı kadar cazip değildir.

Zira Osmanlılık'tan uzaklaştıkça, Türk hayatı cazibesini, karakterini, üslubunu, velhasıl asliyetini kaybediyordu. Bir bocalama, kendi benliğini kaybetme ve onu bir türlü bulamamasından mütevellit¹, Türkler için bir taklit devri başlıyordu. Çok hazin.

Gittikleri mekteplerde, yarım yamalak aldıkları kültüre göre; Amerikan mektebine giden Amerika, Fransız mektebine giden Fransız, Alman mektebine giden çocuk da Alman kültürünün tesiri altında kalıyor ve bu yabancı tesirin tezahürü şöyle oluyor. Kendine ait, yani Türk-İslam ne varsa fena kabul ediyorlar; tarih, edebiyat ve bilhassa yaşama tarzını, topyekun beğenmiyorlar, sevmiyorlar ve reddediyorlar.

Halbuki, Türk-İslam hayatı, yani Osmanlıların sürdüğü hayat, harikulade bir hayattı. Bu, dünya üzerinde kurulmuş olan büyük medeniyetlerin tabii bir neticesidir: Kendi medeniyeti içine aldığı cemiyete, güzel bir hayat temin etmek.

Yabancı mekteplere veya yabancı memleketlere giden çocuklarımızda bu yabancı kültür, hiçbir müspet² tesir yapmıyor ve adoptif³ kültürlerinde ve adoptif dünyalarında katiyen bir varlık gösteremiyorlar. Sevdikleri, beğendikleri ve benimsedikleri

---

1 Meydana gelmiş, ileri gelmiş

2 Olumlu

3 Evlatlık

bu yeni âlemlerinde de tam bir kabiliyetsizlik ve başarısızlıktan başka bir şey elde edemeyen bu çocuklarda ve gençlerde, kendi muvaffakiyetsizliklerinden⁴ dolayı geri tepen, memleketlerine ve kendi kültürlerine bir hınç ve kin görüyoruz. Kendi kendilerine bile itiraf edemedikleri bu kabiliyetsizliklerinin günahını ve suçunu aslî kültürlerine yüklemek istiyorlar ve mensup oldukları bu medeniyete amansız birer düşman kesiliyorlar.

İşte Türkiye münevverlerinin⁵ büyük dramı! Geçelim.

Gelelim kendi mekteplerimize... Bunların durumu daha da feci! Sistemsizlik veya sinsi ve hain bir sistemle, kendi mekteplerimizde de ne tarih ne edebiyat, hiçbiri layıkıyla çocuklarımıza okutulmuyor, bilakis bunlar yalan yanlış okutuluyor. Mekteplerimizde tatbik edilen program, eski emperyalist devletlerin müstemlekelerinde⁶ tatbik ettikleri⁷ program gibi. Millî tarihten, millî heyecandan mahrum yetiştirilen çocuklar.

Böylece, liseyi bitiren gençlerimiz, genç kızlarımız, ekilmemiş, fakat her türlü tohum için hazırlanmış boş tarlalar halinde...

Maalesef, en kıymetli varlığımız olan bu insanlar, ya kendi hallerine bırakılıyor veya neler, ne güzel şeyler yetişecek olan bu mümbit⁸ topraklarda yaban otu bitiyor veya daha fenası kötü tohum ekiliyor.

İşte böylece küçük bir vatan olan ailelerde kardeşler arasında, muhtelif ve birbirlerine zıt kültürle yetişmiş çocuklar arasında ideolojilerin çarpıştığını ve bu kardeşlerin veya aile fertlerinin değil artık birbirine yabancı olmak, birbirlerine düşman kesildiklerini sık sık görüyoruz.

---

4 Başarısızlık

5 Aydın

6 Sömürge

7 Uygulamak

8 Verimli

İşte Türkiye'ye hakim atmosferden, daha doğrusu kaderden kurtulamayan Pertev Bey'in torunları ve Muammer Bey'in evlatlarında da bir parçalanma, bir yırtılma görüyoruz.

Pertev Bey'in torunlarının hayat hikâyelerini yazmaya Baskın'ın Amerika'ya gitmesiyle başlamak gerekiyor.

Ankara'da büyüyen ve orada terbiye gören Baskın, terbiyesiz, şımarık, tembel ve müsrif büyümüştü. Sınıflarını, bütün Halk Partisi aristokratlarının çocukları gibi, muhakkak, hususi hocalar ve babasının Ankara'da çok ağır basan mevkii ve nüfuzu⁹ ile güçlkle geçebilmişti.

Annesinin, ona karşı müthiş zaafı, onu çok müsrif ve daha çocuk yaşından, her istediğini yapabilen ve her istediğini elde edebilen bir insan haline getirmişti.

Daha 12 yaşına varmamıştı ki babası evde olmadığı zamanlar en ufak bir şey için, arzusu tam istediği gibi yerine gelmediği zaman, yaşını başını almış aşçıbaşıyı, şoförü, garsonları karşısına alır, onları dakikalarca ayakta tutar ve paylardı.

“Bunlar adam olmaz, eşşeoğulları, Anadolu ayları!” derdi.

Bu hakareti yutan zavallıların susmaları, Baskın'ın babasının dışlı bir CHP mebusu ve sonra da yine Halk Partisi hükümetinin bir vekili olmasından ileri geliyordu. Aşçıbaşı, şoför, bahçıvan ve garsonlar her gün bu gibi hakaretleri yer dururlar ve ses çıkarmazlardı. Zira çok iyi biliyorlardı ki Muammer Ergüç'ün evinden çıkacak olan kimse, başka bir yerde iş bulamaz ve açlıktan geberir gider.

Baskın'ın delikanlılık çağına girişi, İkinci Dünya Savaşı'nın bitmesine tesadüf eder ki o zamanlar, bütün dünyayı olduğu gibi Türkiye'yi de bir Amerikan modası, bir Amerikan salgını kaplamıştı.

12 yaşında güç bela ilk mektebi bitiren Baskın tutturmuştu:

---

9 Söz geçirme, güçlü olma, erk

“Ben Ankara’da okumam! İstanbul’da, Amerikan Koleji’nde okuyacağım.”

Babası, Baskın’ın bu fikrini ve arzusunu, her ne kadar yadırgamış ise de çok sevdiği ve hiçbir sözünü kıramadığı karısının Baskın’ın yanında yer alması ve Nermin’in çocuğun bu isteğini oğlunun üstün zekasına, hatta dehasına hamletmiş olması Muammer’i de şaşırtmış ve karısının hatırı, çocuğunun ısrarı üzerine Muammer de Baskın’ı Robert Kolej’e vermeye rıza göstermişti.

Ve işte bu suretle Muammer Bey’in evi ikiye bölünmüş, kendisi Ankara Yenişehir’deki evlerinde kalmış, karısı evini İstanbul’a Çiftehavuzlar’a nakletmiş ve karı kocanın aralarının açılmasına sebebiyet vermişti.

Muammer, karısına ve çocuklarına her türlü maddî fedakârlığı yapıyor, onlardan bir şey esirgemiyordu.

Yoksulluk içinde büyüyen Nermin ise dehşetli müsrif olmuştu. Bu kendisinde ruhî bir halet, bir psikolojik vakıta idi. Kendisi çocukken ve genç kız iken, her şeyden mahrum olarak büyümüşü. Şimdi kendi çocuklarının her istediklerini yapmakla, onlara her istediklerini almakla, çocuklarını mesut ve bahtiyar ediyorum zannediyordu.

Başta Baskın, ondan sonra Selmin ve arkalarından gelen iki çocuğa cep harçlığı olarak verdikleri paralar müthişti. Her bir çocuğun eline geçen para çoluk çocuk sahibi, kira veren, anasına veya kaynanasına bakmak mecburiyetinde olan, orta halli bir memurun her ay kazandığı para kadardı.

Baskın’ın ve hemen arkasından gelen Selmin’in sinema, plak, magazin ve sonraları karaborsa Amerikan sigarası ve viski masrafları ve durmadan arkadaşlarına verdikleri partilere giden paralar utanç verecek derecede idi.

Evlatlarına sevgisinden adeta sarhoş gibi bir halde olan Nermin bunu görmüyor, duymuyor ve anlamıyordu. O evlatlarını böylece bahtiyar ettiğini sanıyordu. Onun için de bu yeterdi.

Baskın'a sürpriz olsun diye onun istediği bir caz plağını satın alması ve Baskın'ın tenezzül ederek dudaklarında ufak bir tebessüm belirmesiyle dünyalar Nermin'in oluyordu.

Baskın kolejde de güç bela okudu. Bütün yaz, tatil zamanlarında, Çiftelhavuzlar'a köşke, en pahalı öğretmenlerin biri geldi, biri gitti ve böylelikle kolejden, diploma denilen bir varakpareyi¹⁰ alabildi.

Ve yine anasına babasına dayattı:

“Ben Türkiye’de okumam, Amerika’ya gideceğim.”

Muammer'in az zamanda yapmış olduğu büyük servete rağmen, Amerika'da çocuk okutmak kolay değildi.

Muammer, kendi geçmek istediği ve geçemediği yolları oğluna gösteriyor ve tarif ediyordu:

“Oğlum Baskın, şimdi güzel lisan da biliyorsun. Ankara'da Siyasal Bilgiler'e devam edersen, orasını bitirir bitirmez hariciye imtihanına girersin” diyor ve ilave ediyordu:

“Vekil Bey benim dostum, hoş bütün hariciye benim dostum, imtihanı kazanmaman için hiçbir sebep yok” diyor ve hariciyenin bütün avantajlarını sayıp döküyordu. Fakat küçük beyin inadı inattı. Ankara'ya dönmeyecek, Türkiye'de okumayacaktı. Onun nazarında Fransa, İngiltere geri memleketlerdi. Zaten bu memleketler harpten harap olmuşlar ve hâlâ kıtlık çekiyorlardı. O okursa muhakkak Amerika'da okuyacaktı.

Yine Muammer'i sevgili karısı kandırdı:

“Niçin böyle yapıyorsun Muammer?” diyordu Nermin. “Çocuğumuz okumak istiyor, en iyi yerde okumak istiyor. Neden buna mani olmak istiyorsun? Allah imkân vermişken çocuklarımıza sarf etmeyeceğiz de kime sarf edeceğiz?”

Birkaç gün, acı tatlı münakaşalardan sonra Muammer:

---

10 Kâğıt parçası

“Evet...” dedi. Evet... Dedi ama:

“Nermin iyi düşün öyle kararını ver. Bu işte yine en çok üzülecek, ızdırap çekecek sensin...” diye ilave etti. “Baskın’ın hasretine sen dayanamazsın.” Nermin:

“Yazları tatillerini geçirmeye birkaç ay bize gelir, zaten tahsil müddeti ne kadar sürecek, olsun olsun dört sene. Her anne bu fedakârlığa katlanır, ben de katlanacağım. Mademki çocuk okumak istiyor, sen de ben de mani olmayalım” dedi.

Anası babası bu güç ve ağır kararlarını, yani Amerika’ya gönderme kararını verdiklerini Baskın’a söyledikleri vakit, Baskın Bey lütfen, dudaklarının ucu ile tebessüm ettiler.

Bir kat değil, bir küçük apartman satın alabilecek kadar para sarfi ile Baskın’ı Amerika’ya, üniversiteye gönderdiler.

Bilmiyorlardı ki bu gidiş, bir daha dönmek üzere ebedî bir gidişti. Yeşilköy’den uçakla Baskın’ı Amerika’ya yolladıktan sonra Nermin eve döndüğünde ayıldı bayıldı. Annesi, ablası, kayınvalidesi başucunda kolonya ile bileklerini ovdular, yatağa yatırdılar, sinir ilaçları verdiler ve bir külçe gibi uyuttular.

Nermin için artık postacı bekleme devresi başlamıştı:

“Baskın’dan mektup geldi, Baskın’dan mektup gelmedi.” İki gün mektup gecikirse, Amerika’ya telgraf, hem iadeli telgraf.

“Zavallı çocuğun telgraf çekecek parası yoktur” diyordu Nermin.

Gittiğinden bir sene sonra yaz tatilini İstanbul’da yanlarında geçirmesi için Baskın’a külliyetli bir para gönderdiler. Baskın parayı aldı, yedi ve memleketine, evine gelmedi. Ertesi sene aynı hal, yine para gitti ve Baskın Bey gelmedi.

Yalnız başına İstanbul’a, şehre inemeyen Nermin, tek başına oğlunu görmeye Amerika’ya gitti. Oğlunu kendi yaşında, muhacir ve fakir bir kızla evlenmiş ve baba olmak üzere buldu.

Baskın üniversiteyi bırakmış, işçi olarak bir fabrikada çalışıyordu. Şımarık ve küstah Baskın'ı Amerika mum etmişti. Bir bardak su alıp içmeyen Baskın, amele gibi dışarıda çalıştıktan başka evde de iş görüyor, yemek pişiriyor, konserve kutularını açıyor, bulaşık, çamaşır yıkıyordu.

Annesi bu hallere şaşırılmıştı, yaşını başını almış adamlara “Eşşe-oğulları, Anadolu ayıları” diye avaz avaz bağırması kulağına geldi.

Uykusuz geçen bir gece ve çok acı münakaşalardan sonra Baskın annesine bir daha Türkiye'ye, memleketine, evine dönmemeye karar vermiş olduğunu kat'i olarak söyledi.

Annesi:

“Alçak!” diyebilirdi ve sabaha kadar ağladı.

Utanmasa, Nermin ertesi günü hemen dönecekti, fakat dönmedi. Bu çok acı ve kederli günlerini çarşı pazar dolaşmakla ve alışveriş etmekle geçirdi ve oyalandı. Tam 15 gün sonra, Nermin memleketine, evine avdet etmek üzere uçağa bindi. Elinde, avucunda ne kadar para kaldı ise onları da elinden Baskın aldı. Baskın'ı Amerika dehşetli değiştirmişti, lakin paraya olan zaafını ve düşkünlüğünü değiştirmemiş, azaltmak şöyle dursun, paraya olan hırsını ve ihtirasını beslemiş ve büyütmişti.

Baskın annesini uçağa bindirip memlekete yolladıktan sonra doğru eve döndü. Karısı Marlen yorgundu, yine yatıyordu. Baskın anahtarla evinin kapısını açtı ve karısına seslendi:

“Darling, sevgilim! Turkish delight.” Annesinin güzelliği, süsü ve şişmanlığı ile alay ediyor ve annesine, karı koca aralarında Türk lokumu diyorlardı.

“Evet darling, kalk! Türk lokumundan para aldım. Seninle bu akşam şık bir yerde, bir restoranda, kendimize ziyafet çekelim, şampanya içelim” diyor ve annesinden aldığı dolarları karmakarışık ve buruşuk buruşuk ceplerinden çıkartıyor, karısına gösteriyordu.

Paraları görünce ve restorana gitmek fikrini duyunca Marlen yataktan doğruldu. Kalktı, giyinmeye, boyanmaya, süslenmeye başladı.

Biraz sonra karı koca kol kola, şarkı söyleye söyleye merdivenlerden indiler, sokağa çıktılar ve ilk gördükleri taksiyi çevirdiler.

Şoför, bu neşeli genç çifte bir hayli şüpheli ve şaşkın nazarlara baktı. Zira bu mütevazı, hatta fakir mahallede, pek kimse taksiye binmezdi. Kendisi de zaten arabasıyla tesadüfen buradan geçiyordu.

“Bunlara ne oluyor, bir vurgun mu vurdular?” düşüncesiyle şoför, endişeli endişeli müşterilerinin yüzlerine bakıyordu. Hele hastane, karakol, iş bulma yeri değil de şehrin en sık İtalyan restoranının adresi verilince, şoförün hayreti büsbütün arttı.

Restorana geldiler, taksiden indiler, şoföre parasını verdiler. Şoför içinden:

“Neyse, dedi. Ben paramı aldım. Bundan sonra ne olursa olsun bana vız gelir, dedi. Omuz silkti ve gaza basarak oradan ayrıldı.

Baskın ile Marlen, şık bir restorana ender gelme kompleksi içinde idiler ve bunu katiyen belli etmek istemiyorlardı. Bunun için kendilerinden çok emin bir tavır takındılar. En iyi bir yerde bir masa seçtiler ve aperatif almaya başladılar. Daha yemekten evvel her ikisi de sarhoş olmuşlardı bile, bütün pahalı yemeklerden ısmarladılar ve şarap yerine şampanya getirttiler.

Hem şampanya içiyorlar, hem de Türk lokumunun şerefine diyorlardı. Nermin’in arkasından, Nermin’in parasıyla yemek yerken ve şampanya içerken yine onunla alay etmeyi unutmuyorlar ve bundan vazgeçmiyorlardı.

Lokantadan çıktıkları vakit, gece yarısını çoktan geçmişti. Her ikisi de adam akıllı sarhoştular.

Hesap geldiğinde Baskın ayılır gibi oldu. Zira annesinden zorla koparmış olduğu paraların hepsi gidiyordu. Hatta bir ara, “Acaba para yetişmeyecek mi...” diye dehşetli bir korku geçirdi.

Ne ise hesabı ve bahşişleri kıt kanaat verdi. Bu bahşişlerin miktarı hiç de restorana girdiği zaman takındığı tavır ile müteneşip değildi.

Sokağa ıktılar, kapıcının taksi teklifini başıyla Baskın reddetti ve:

“Biraz yürümemiz doğru olur” dedi.

Marlen sarhořtu, yürüyecek hali yoktu. Yine taksi çevirmek istiyordu. Baskın:

“Olmaz darling, paramız kalmadı” dedi.

“A! Türk lokumundan bu kadar az mı para aldın?” diye sordu Marlen.

“Az değildi Marlen, fakat restoran çok pahalı idi. Düşün, şhrin en şık ve en pahalı restoranı” dedi.

“O halde, keřke yemeđe restorana gelmeseydik. Bana bir kürk alsaydın, üřüyorum” dedi.

Böylece öz be öz Anadolu çocuğu olan Muammer ve kibar bir İstanbul ailesinin kızı olan Nermin ilk kurbanlarını Amerika’ya vermişlerdi. Baskın artık onlar için yaşayan bir ölüden farksızdı.

şayan-ı hayrettir¹¹ ki, Ankara’nın yeni aristokratlarının çocukları daha birinci nesilde bozuluyor, ürüyor, dejenere¹² oluyorlardı. Bu çocukları refah veya doğrudan doğruya zenginlik ve biraz dünyayı görmek mahvediyordu. Sanki bunların dizginleri daima sefaletin ve felaketin elinde olmalı idi.

Baskın’ın bu hareketi anasını babasını çok üzmüştü. Vatanını, evini ve onları bütün bütün terk etmesi, Muammer’le Nermin’e

---

11 Hayret edip řařılacak şey

12 Yoz

pek ağır gelmiş ve bu acı yükün altında Ergüç ailesi adeta yıkılmış, ezilmişti.

Şimdi onlara en büyük neşe ve saadeti güzel kızları Selmin veriyordu. Selmin fazla zeki, fazla cepheli bir çocuk değildi, lakin güzeldi, tüy gibi ince ve zarıftı, terbiyeli bir çocuktur.

Şımarıktı, müsrikti fakat fena kalpli değildi, çok iyi kalpli bir kızdı. Annesini, babasını, teyzesini ve her iki büyük annesini seviyordu. Fakat bilhassa annesine büyük bir zaafı vardı, adeta ona perestiş¹³ ediyor, annesini dünyanın en güzel kadını görüyordu.

Muammer de kızını çok seviyor, Nermin'in Baskın'a olan bağlılığı gibi yakınlık hissediyordu. Fakat erkek, Nermin kadar göstermiyordu. Durmadan Selmin'e:

“Benim güzel kızım, benim tüy sultanım kızım” derdi.

Selmin'e, inceliğinden ve zarafetinden dolayı nenesi Azize Hanımefendi “Tüy Sultan” derdi. Muammer pek hoşuna giden “Tüy Sultan” hitabını kayınvalidesinden almış ve kendisine mâl etmişti. Ve artık kızına hep “Tüy Sultan” diyordu.

Selmin'in tahsili, giyimi kuşamı, elması için çok çok para sarf ettiler. Çeyizi bütün Avrupa'dan geldi, çok para sarf ederek muazzam bir düğün yaptılar ve genç bir büyükelçi ile evlendirdiler.

Selmin pek genç yaşında, tam 20 yaşında, uzaklara, Cakarta'ya, güzel bir sefire olarak gitti.

Kızının ayrılığından sonra Nermin büsbütün kendini yalnız hissetti ve Berrin Ablası'na yaklaştı. Zaten koca köşkte şimdi ikisi kalmıştı. Pertev Bey'in iki kızı.

Büyükler gitmişti. Ne Azize Hanım, ne Sıdika Hanım, hiç kimse hayatta değildi artık.

---

13 Delicesine sevmek

Demokrat Parti iktidarının son senelerinde Cumhuriyet Halk Partisi faaliyetini büsbütün şiddetlendirmiş ve ne suretle olursa olsun Demokrat Parti'yi yıkmak ve onun yerine iktidarı ele almak istiyordu. Bu kesif çalışmaların içinde Muammer de vardı ve en önlerde idi. Demokrat Parti iktidarının kendisini on seneye yakın velilikten ve mebusluktan¹⁴ uzak tutmasını bir türlü affedemiyordu.

Vakıa¹⁵, geliri ve kazancı eskisi gibi tıkırında idi. Çiftelhavuzlar'daki muhteşem köşkün gidişinde bir değişiklik yoktu, yine büyük bir lüks sürüyordu köşkte. Fakat bunlar Muammer'i tatmin etmiyor, önünde el pençe divan durularak:

“Vekil Beyefendi, Beyefendi Hazretleri” dendiğini ve arkasından ise:

“Paşa'nın, İsmet Paşa'nın adamı” dendiğini ve bu suretle yerin ve göğün, hiç olmaz ise Türkiye'nin titrediğini istiyordu. Polislerin, polis komiserlerinin emrine âmâde, kendisine selam durduğunu ve Haydar Paşa İstasyonu'nda polisi çağırıp:

“Oğlum, şuradan bana bir sigara al” dediği zamanların hasretini çekiyordu.

Bütün Halk Partililerin kendilerinin hakkı gördükleri iktidarı bir başkasının ellerinden alması onları çılgına döndürmüştü. Bu nasıl olabilirdi? Türkiye'yi onlardan başka kim idare edebilirdi? İşte 10 sene süren Demokrat Parti iktidarı zamanında, bütün Halk Partililerin, hatta en akli başında zannedilenlerin kanaati ve halet-i ruhiyesi bu idi.

Zaten DP daha iktidara gelmeden, onların iktidarı istemesinden bile gocunan CHP Genel Sekreteri Recep Peker, Büyük Millet Meclis'inden alenen onlara hakaret etmiş ve:

“Psikopatlar!” dememiş miydi?

---

14 Milletvekili

15 Gerçek, gerçi, her ne kadar

Bütün Halk Partililer, her biri, kendilerini, kendi çaplarında bir İsmet Paşa görüyorlardı. Şurasını da itiraf etmeli ki, İsmet Paşa kadar kendine bağlayan bir lider, bir şef az görülmüştür.

Muammer, haftanın birçok geceleri, meşguliyetinin çokluğundan köşke, Çiftnehavuzlar'a gelemiyor, Maçka'da tuttuğu apartmanında kalıyordu. Birkaç defa Nermin'e:

“Hanımcığım, Nerminciğim! Gel benim bekar apartmanımı gör” demiş ise de Nermin:

“Aman Muammer, güle güle otur. Bilirsin, ben şehre inmesini sevmem” demişti.

Bu ev ayrılığı Nermin'le Muammer'in evlerinin ayrılması, ikinci defa oluyordu... Belki bu ayrılık artık ebedî bir ayrılıktı. Zira Nermin Muammer'den uzaklaşmış, uzaklaşmıştı ve kocasının hiçbir şeyine alaka göstermiyor, duymuyordu. Muammer de bunu çoktan anlamıştı, kendisi de uzaklaşıyor ve kendisini çok yalnız, çok yalnız hissediyordu.

Onların müşterek hayatı küçülmüş, uzaklaşmıştı, tıpkı dürbünün ters tarafından bakıldığı zaman olduğu gibi. Yine her şey yerli yerinde, fakat çok küçülmüş ve çok uzaklaşmış...

Nermin'in bir tek defa bile kocasının tuttuğu apartmana gitmemesinin sebebi başka idi. Yalnız, şehre inmek istememesinden değil.

Nermin, kocasının yeni bir macerasını işitmiş, Maçka'da tuttuğu apartmanda bir bayan ile oturduğunu ve arkadaşlarına ziyafetler verdiğini ve bu ziyafetlerde avukat Hilâl Hanım'ın ev sahipliği ettiğini biliyordu.

Muammer de başka maceraları gibi, bu avukat Hilâl Hanım macerasını saklamıyor, karısına ve çocuklarına sık sık bahsediyordu.

“Parti ve ideal arkadaşım avukat Hilâl Hanım şöyle, Hilâl Hanım böyle” diye hep anlatıyordu.

Annelerine üzüntüden başka bir şey vermeyen iki küçükler Tülay ve Aydın da sık sık Hilâl Hanım'dan sempati ile bahsedirdi.

“Hilâl Abla bizi sinemaya götürdü, Hilâl Abla ile Beyoğlu'nda, Avrupa Pasajı'nda, fiçılar üstünde bira içtik, karides yedik” der dururlardı.

Nermin anlıyordu ki; ne kocasına, ne de çocuklarına ayak uydurabiliyor, onlarla arkadaşlık edebiliyor ve onlar artık kendisinden ve Çiftelhavuzlar'daki köşkten kopmuşlar, ayrılmışlardı. Ablası ile bunları üzümlere konuşur, dertleşir ve nihayetinde kendi kendisine tesellisini bulurdu:

“Bana Selmin'im yeter” derdi.

Hilâl Hanım çok zeki, şeytanî bir zekâyâ malikti. Çok haristti¹⁶. Hem para, hem mevki hırsından yanıyordu ve çok kıskanç, koyu Halk Partili bir avukat hanımdı. Ne güzel ne çirkin, elliye merdiven dayamış, fakat daima:

“Artık biz de kırkına geliyoruz” der ve böylece, bir on sene yaşından saklardı.

Hilâl Hanım hiç evlenmemişti. Birçok kimselerle gezmiş dolaşmış, macerası çok bir bayandı. Fakat gayesi ille evlenmekti.

Şimdi, bu Halk Partisi vekili ve mebusu ve hâlâ dinç ve oldukça yakışıklı Muammer'e kancayı atmıştı. Öyle ya Muammer bekar gibi bir şeydi. Karısını ihmal ediyor, karısı da onu ihmal ediyordu, sanki bunlar karı koca değil de, iki kardeş veya iki iyi dost gibi idiler. Birbirlerini ziyaret ediyorlar, görüşüyorlar, birbirlerinin hatırını sayıyorlardı. Artık aralarındaki rabita¹⁷ bundan ibaretti.

Hatta bir gün Hilâl Hanım, Muammer'e:

“Vallahi Beyefendi, ben sizin aile hayatınızı anlamıyorum. Bu nasıl evlilik” demişti.

---

16 Açgözlü

17 Bağlayan şey, bağ

Muammer gayet ciddi ve kesik:

“Hilâl Hanım, onu siz değil, hiç kimse anlayamaz” cevabını vermişti. “Nermin’le benim aramda öyle bir bağ var ki birbirimizden ayrılacak da, ben başka biriyle evlensem, o da başka biriyle evlense yine kopmayacak bir bağ. Hoş, ayrılacak da onun başka birisiyle evleneceği yoktur ya, benden başka tek bir erkeğe yan gözle bile bakmamıştır benim karım. Fakat ben söyleyeyim ya, onun eline su dökemeyecek kadınlarla münasebetim, hem de uzun süren münasebetim olmuştur” dedi.

Hilâl:

“O, Beyefendi bu ne büyük bir aşk böyle” dedi.

“Öyle Hilâl Hanım öyle” dedi Muammer. “Nermin benim ilk aşkı, ilk karım, çocuklarımin anası. O benim gençliğimin heyecanı, o bana kendisi bilmeden, fark bile etmeden ne heyecanlar, ne üzüntüler, ne endişeler vermiştir. O hayatımın tek kadınıdır. Üzerinden bu kadar zaman geçmiş olmasına rağmen hâlâ, talip olup da onlardan cevap gelinceye kadar çektiğim korkuları, üzüntüleri bugün olmuş gibi hatırlarım.”

Kurnaz Hilâl, Muammer’in bu tarafı ile şaka edilemeyeceğini anladı ve bir daha Nermin’den bahsetmek şöyle dursun, Nermin’i ima bile etmedi.

Bu tutumu Hilâl Hanım’a çok şey kazandırdı. Muammer kendi kendine:

“Doğrusu çok ince ve anlayışlı kadın” diyordu Hilâl Hanım için. Şimdi arası çok iyi olan iki küçüklerle, Tülay ve Aydın’la Hilâl Hanım’ı tanıştırdı. Üçü de hemen kaynaştılar, anlaştılar, seviştiler.

Hilâl Hanım da sinemayı çok seviyordu ve Muammer’in çocuklarını muhakkak kazanmak istiyordu.

“Çocuklar, iyi film olursa bana haber verin. Parti’yi, Beyefendi’yi atlatır, hep beraber gideriz” diyordu.

Artık Hilâl Abla, Tülay, Aydın hep beraber sinemaya gidiyorlardı. Bazen bu sinema partilerine Muammer de katılıyor ve sinemadan sonra iyi bir yere gidip yemek yiyorlardı.

Hilâl Hanım, Tülay'la Aydın'ı yalnız sinemaya değil Halk Partisi'ne de götürdü ve Gençlik Kolları'na kaydettirdi. İki üniversite talebesinin bilhassa Muammer'in çocuklarının Gençlik Kolları'na kaydı Halk Partisi için mühim bir kazançtı.

Halbuki iki kardeş Halk Partisi'ne yazılmadan evvel, her ikisi de gizli komünist partisine kaydolmuşlar ve oranın militanları, yani faalleri arasına girmişlerdi.

Bundan ne babalarının, ne de Hilâl Hanım'ın haberi vardı. Olsa da itiraz edecekleri ne malum! Hele Hilâl Hanım'ın tasvip etmeyeceği¹⁸ şüpheli idi.

Hilâl Hanım:

“Ben koyu Halk Partiliyim” demesine rağmen gayet ileri sosyalist fikirleri vardı. Ama bir şartla: Kendi hayat standardına dokunmaksızın, kendi apartmanı, hizmetçisi, viskisi, Amerikan sigarası, Avrupa seyahati, terzisi, berberi manikürü olduğu gibi kalmak üzere memleketin komünist olmasına hiçbir itirazı yoktu. İsterse tek odada 15 kişi barınsınlar, vazifesi bile değildi. Bu düşünce bütün Halk Partililerin de, Halk Partili olmadığı halde, bazı istisnalar hariç, bütün münevverlerin de mevcut olan bir düşüncesiydi.

Kendileri Kremlin hayatı yaşamak şartıyla, pekâlâ bütün bir milleti ve memleketi Moskova'ya teslim etmekte bir mahzur görmüyorlardı.

Halk Partililer de, sanki o zamandan paşalarının “ortanın solundayız” tandansını¹⁹ biliyorlar veya hissediyorlardı.

---

18 Onaylamak, uygun bulmak

19 Eğilim

Babası Aydın'ı yaşının küçük olmasına rağmen Mason Locası'na da kaydettirmişti.

33 dereceli Muammer Bey'in oğlunu, Loca elbet reddedemezdi. Demek ki, Muammer'in küçük oğlu Aydın CHP gençlik kollarında faal, komünist partisinde çok faal ve üstelik de Mason Locası'na kayıtlı idi. Ve böylece, “yedi şirinlik üstünde” Aydın Ergüç Bey vatana, millete çok faydalı, vatan-millet namına söz sahibi, dört başı mamur bir genç olup çıkmıştı işin içinden.

Aydın, henüz daha iktisat fakültesi talebesiydi. Geceleri ders çalışacağına, önüne bir şişe rakı koyuyor ve sabaha kadar Karl Marks ile Lenin'i okuyordu. Memlekete olan en büyük bağlılığı da viski yerine rakı içmesi idi ve bundan çok gurur duyar ve böbürlenirdi.

“Biz züppeler gibi viski değil, rakı ve bafra içeriz” diyordu.

Halbuki viski ve Amerikan sigarası bulduğu zaman üzerlerine nasıl hücum ettiğini herkes görüyordu.

O kadar Marksizme ve Leninizme kendini vermişti ki; annesine ve doğup büyüdüğü Çiftehavuzlar'daki köşke bundan dolayı büyük bir hınç ve kin duyuyordu.

İsrafi, evlatlarına sonsuz sevgisi ve zaafından onlara iyi terbiye verememiş olan Nermin'in bundan başka kusuru yoktu. Bilakis çok faziletli bir kadın, çok iffetli bir zevce ve çok muhabbetli bir ana ve etrafına çok şefkatli bir insandı. İşte bu insandan Aydın nefret ediyordu, zira onu Marks ve Lenin'e dayanan müşahhas²⁰ bir kuvvet olarak görüyordu.

Halbuki Nermin bunların, bu hareketlerinin hiçbirinin farkında bile değildi, yalnız akl-ı selimi olan dürüst bir insandı o kadar...

Babasını da sevmiyordu Aydın, Hilâl Hanım'ı da sevmiyordu. Bilakis onlarla alay ediyordu.

---

20 Somut

“Bunlar, şimdilik işimize yarar, yüzlerine gülmeli” diyordu. Tülay, dünyada, Aydın’ın sevdiği tek insandı.

Tülay da kardeşi gibi gizli komünist partisine ve Halk Partisi gençlik kollarına kayıtlı idi ve üniversitede arkadaşları arasında çok faal bir rol oynuyordu. O da üniversiteyi bitirmemiş, henüz Hukuk Fakültesi’nde talebe idi.

Tülay, seramik de yapıyordu. Babası ona 300 bin lira kıymetinde İtalya’dan elektrikli bir fırın getirtmiş ve Çiftelhavuzlar’daki köşkün bodrum katına yerleştirmişti. Orasını Tülay kendisine atölye yapmıştı. Bir ara bir sürü çanaklar, çömlekler yapmıştı. Fakat şimdi çok meşgul idi, siyasî mükellefiyetleri²¹ vardı. Fırını, atölyesini öylece bırakmıştı. O da, Aydın kadar değilse bile annesini ve evini sevmiyordu. Evini ve annesini kendi ideallerinin tam aksi ve kendilerine karşı gelen kuvvetin sembolü olarak görüyordu. Seramikten vazgeçmiş olan Tülay şimdi tiyatroya merak sarmış ve yeni kurulan tiyatrodaki sahneye çıkmıştı.

Sosyalist ve komünist yazarların piyeslerini oynuyordu. Aydın bu piyesleri hem tercüme ediyor, hem de sahneye koyuyordu. Babasıyla Hilâl Hanım gelmişler, onu sahnede seyretmişler ve çok alkışlamışlardı. Babası evvela çok öfkelenmiş, kızının sahneye çıkmasına razı olmak istememişti. Fakat onu Hilâl Hanım yola getirmiş:

“Aman beyefendi, bu zamanda sanat ve sanatçı hakkında böyle düşünülür mü? Biz ileri bir Parti’yiz, sanatı ve sanatçıyı hep tutarız, himaye ederiz, onları destekleriz. Görmüyor musunuz pašamız, Şefimiz Ankara’da tiyatroları, operaları nasıl takip eder. Kızınız Tülay’ın sahneye çıktığını duysa, şefimiz ne kadar memnun olur ve sizi candan tebrik eder” dedi. Ve böylece babanın iznini kopardı.

---

21 Yüklümlülük

Zira sihirli söz söylenmişti. Halk Partililere Şef'in ismi söyle-nince akan sular dururdu. Onun isteklerine değil, temayülüne²² bile hayır diyecek babayığit bir Halk Partili yoktu.

İlk gece Tülay sahneye çıktıktan sonra, oyun bitince Tülay, Aydın, Hilâl Hanım ve babaları şöyle otomobil ile Boğaz'a kadar bir gezinti yaptılar ve Büyükdere'de, geç vakte kadar açık kalan bir Rum meyhanesinde dördü de kafaları çektiler ve bu geceyi kutladılar.

Nermin'den kimse izin istemediği gibi haber de veren olma-mıştı. Nermin, kızının sahneye çıktığını neden sonra duymuştu.

Tülay'ın annesi Nermin, teyzesi Berrin'den daha az üzölmüştü:

"Amaan, Berrin Abla! Allah aşkına işin mi yok, kendini bu derecede üzüyorsun, olacağı bu idi. Kaç zamandan beri gidişlerini hiç beğenmiyor, fakat mani olamıyordum. Maalesef her ikisi de Tülay da, Aydın da babalarının himayesine sığınyorlar. Allah beterinden saklasın, her gün daha beter haberler duyacağımdan korkuyorum" dedi ve ilave etti:

"Bize Selmin'imiz yeter."

Fakat asla ne teyzesi ne annesi Tülay'ı görmeye tiyatroya gitmiş-lerdi. İki kardeş, Berrin ile Nermin birbirlerine kâfi geliyorlardı. Yeni girdikleri Nakşî tarikatında, mürşitlerinin irşadı ile namaza da başlamışlardı.

Nermin, dünyanın parasını verdiği tüylü, tüllü, çiçekli şap-kalarını tavan arasından kutularla indirmiş, onlardan, yanlarında kalan torununa elbiseler yapıyordu.

Berrin de artık senelerden beri giydiği ve:

"Benim üniformam" dediği bere biçimi şapkasını giymiyor, her iki kardeş de başlarına birer eşarp örtüyorlardı.

---

22 Bir tarafa eğilme, eğilim